Любен Каравелов

Любен Каравелов

Любен Каравелов

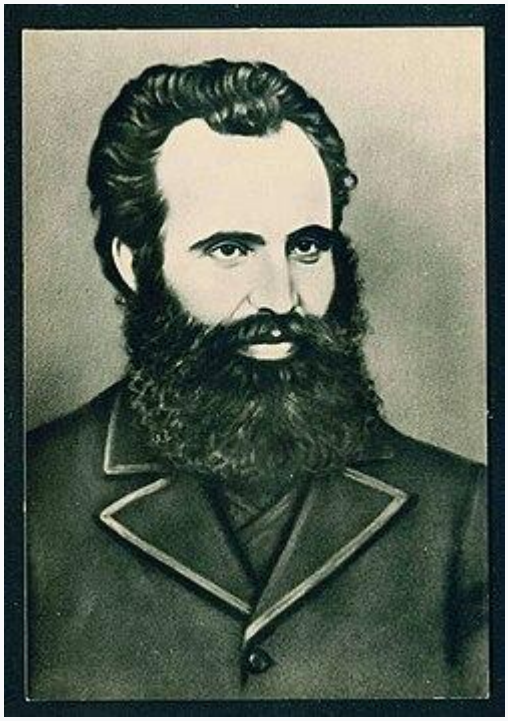

Роден	Любен Стойчев Каравелов около 1834 г. Копривщица , Османска империя (сега България)
Умрял	21 януари 1879 г. Русе , България
Професии	Революционер , журналист , писател

Известен с	Български революционен централен комитет
Роднини	Петко Каравелов (брат)

Любен Стойчев Каравелов (на български : Любен Стойчев Каравелов ; около 1834 – 21 януари 1879) е български писател, журналист, революционер и важна фигура на Българското национално възраждане . [1] [2] Приживе публикува много литературни произведения. Бил е лидер на Българския революционен централен комитет .

Живот

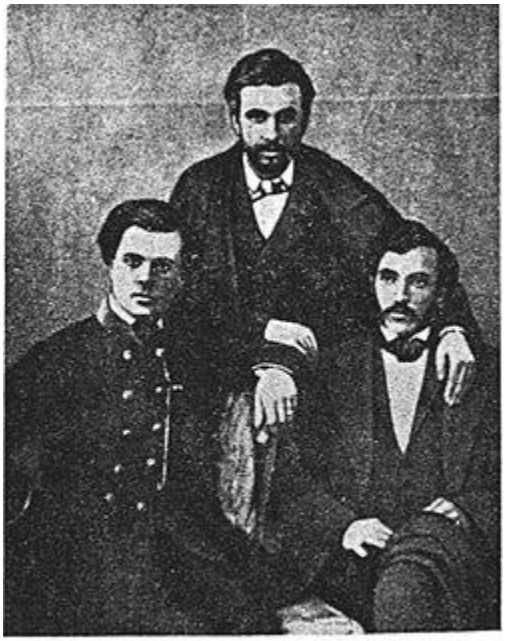

Константин Миладинов фотографиран в Москва през 1858 г. с Любен Каравелов (в средата) и Петър Тодоров х. Пеев от Панагюрище (първият вляво)

Каравелов (в средата), заедно с българските национални дейци Константин Миладинов и Петър Хаджипеев в Москва , 1858 г.

Каравеловата къща в Копривщица

Каравелов е роден в Копривщица , Османска империя (днешна България), през 1834 г., [3] [4] като част от Румското милле . [5] Баща му Стойчо Каравелов е търговец, а майка му Неделя Доганова произхожда от богато и образовано семейство. [6] Започва образованието си в църковно училище , но се мести в училището на Найден Геров и Йоаким Груев . [7] Баща му го изпраща да учи гръцки език в гръцка гимназия в град Плодовик , [5] за да може да работи като търговец. [8] Докато живее с гръцко семейство там, той научава за потисничеството на българите от гърци и турци . [9] Каравелов учи тъкачество през 1853 г. и работи заедно с баща си. [7] През 1856 г. работи като помощник на търговец в Истанбул . Притежавайки езиков талант, той се интересувал повече от литература и фолклор, отколкото от търговия, затова решил да отиде в Одеса в Руската империя през следващата година, където процъфтявал българският интелектуален живот. [5]

През 1857 г. Каравелов се записва във Факултета по история и филология в Московския държавен университет със стипендия от Славянския комитет, [6] където попада под влиянието на руските революционни демократи Александър Херцен и Николай Чернишевски . [5] Каравелов също започва да се противопоставя на царизма , аристокрацията и църквата. [10] През 1859 г. става член на българско дружество в Москва , събира литература, предоставя финансова помощ на млади български интелектуалци и издава списанието *„Братски труд“* . Той също така сътрудничи на славянофилските списания *„Ден* “, *„Москва* “ и „Московские *ведомости* *“* [7] . Каравелов също така се свързва тясно с руски славянофили, като Иван Аксаков и Михаил Погодин , които му дават средства за публикуване на рускоезичното произведение от 1861 г. *„Памятники народнаго быта болгар“* („Паметници на народната култура на българите“). [9] След като е поставен под полицейско наблюдение обаче, през 1867 г. той отива в Белград и работи като журналист. Там попада под влиянието на панславизма и става пламенен пропагандатор на идеологията. През същата година се жени и за Наталия Петрович [старша] , сръбска активистка и писателка. [5] Отива в Нови Сад и е арестуван от местните власти във връзка с убийството на сръбския княз Михайло Обренович . [4] Затворен е в Будапеща в продължение на седем месеца. [11] През 1869 г. се установява в Букурещ , където работи като журналист. [5]

Каравелов се вдъхновява от трудовете и идеите на един от предишните революционери Георги Раковски . Той е сред основателите на Българския революционен централен комитет (БРЦК) и през 1872 г. става негов председател. [3] Заедно с Христо Ботев , той активно публикува революционна пропаганда, редом с други видни личности като Панайот Хитов и Васил Левски . [5] Каравелов редактира вестниците на БРЦК „ *Свобода* “ и „ *Независимост* “ в сътрудничество с Ботев. [12] Екзекуцията на Левски от османците го кара да се съмнява в ефикасността на тактиките на БРЦК. Той напуска БРЦК и започва да издава „ *Знание* “ , литературно и културно списание. [3] По време на Първата сръбско-османска война (започваща от 1876 г.) и Руско-турската война между 1877 и 1878 г. той организира групи от български

доброволци. [4] През 1878 г. се завръща в Княжество България , скоро след освобождението му . Каравелов умира в Русе , България, на 21 януари 1879 г. от туберкулоза . [3] [5]

Възгледи и произведения

Каравелов отричал приемствеността между съвременните гърци и древните гърци . [13] Той смятал, че гърците се отнасят с българите като с „роби“ или „опитомени животни“. [10] Според него, българските средновековни царе не са имали българска идентичност. Каравелов също така вярвал в тезата, че славяните са автохтонни от неопределено време в Тракия , Македония и Дунавска България . [13] Каравелов описвал турския характер като неспособен на цивилизация: без закони, без истина и без човечност. Той също така пропагандирал концепцията за Балканска федерация . [14] В неговите художествени произведения имало и силни антитурски настроения и в един момент той писал: „Всеки, който не се съгласи, че един турчин е по-нечовечен от бясно куче, е туркофил.“ [9] Каравелов предпочитал формата на граждански национализъм на „ Млада Италия “. Той виждал чорбаджиите като пречка за националното движение. Във вестниците си той пише: „Главният враг на българската нация са самите българи, т.е. нашите чорбаджии.“ и „България ще бъде спасена само когато турчинът, чорбаджията и владиката бъдат обесени на едно и също дърво.“ [4] Той описва османското управление като тиранично, под което българите са потиснати, и прилага същото описание за Хабсбургската монархия , която управлява над южните славяни и румънци . [11]

Той беше атеист . [4] Въпреки че се възхищаваше на естествените науки , той беше много критичен към свещеничеството и суеверията и подкрепяше запазването на независимостта на научната мисъл от политическата и религиозната власт. [6] Той смяташе, че много социални злини произлизат от организираната религия . Каравелов публикува разказите „ *Войвода“ (* 1860), „ *Турски паша: записки на една калугерка“* (1866) и *„Мачеик“* (Мъченикът, 1870). [9] През 1867 г. публикува мемоарите си, озаглавени „ *Из записок болгарина“* (От бележките на един българин) в списание *„Руский вестник* “ (руски вестник), а през 1868 г. - сборник с по-кратки произведения под заглавие *„Страницы из книги страданий болгарскаго племени“* (Страници от книгата на българските страдания) на руски език. [9] Той е автор на стихотворенията *„Някога и сега“* („ Тогава и сега“, 1872 г.) и *„Кирилу и Методий“* („Кирил и Методий“, 1875 г.). [9] Други произведения на Каравелов включват кратките романи „ *Стари българи* “ („ Българи *от старо време* “) и „ *Мамино детенце* “ („ Мамино детенце “) . [3] Трилогията му „ *Отмъщение* “, „ *После отмъщението* “ и *„Тук имам краят* “ („Това е краят“), която публикува във вестник *„Независимост* “ между 1873 и 1874 г., се смята за първия български исторически роман. В романите си той прави идеологическо разделение между българи и други . Другите са турците (външни врагове), както и гърците и предателската българска аристокрация (вътрешни врагове). [15]

Той се интересувал и от етнография и нумизматика , търсейки стари монети. [16] Каравелов бил чувал за „ женския въпрос “ през 50-те и 60-те години на 19-ти век в Русия. [6] В краткия си роман от 1869 г. *„Крива ли е садабата?“* („Съдбата ли е грешна?“), публикуван първоначално на сръбски като *„Е ли крива съдбина?“* , [9] той изобразява жената не като предмет или робиня, а като рационална и независима личност, ценна за обществото, не просто за да задоволи мъжете. [6] Той вярвал, че липсата на образование на жените ги прави неспособни да работят за общото благо . Според него сред българите има малко достойни синове, защото има малко достойни майки. Макар че хвалел жените за това, че се организират, той също така смятал, че женските сдружения няма да могат да постигнат нищо, ако мъжете не са членове, твърдейки, че такива сдружения биха били „като тяло без душа“. [17] Във вестник „ *Свобода* “ той защитава тезата, че жените „се нуждаят от образование като мъжете: човешко, позитивно; истинско образование, а не модно“. [6] След 1875 г. той гледа по-положително на възможния принос на жените към обществото и се застъпва за образованието на жените. [17] През 1876 г. публикува поредица от статии, озаглавени „За женското възпитание“ (За образованието на жените), в които се противопоставя на идеите, че жените трябва да бъдат обучавани само за извършване на физически труд и домакинска работа и че образованието трябва да бъде коренно различно между половете. Той също така се противопоставя на двойните стандарти на мъжете, които одобряват проституцията за собствено удоволствие, но стигматизират жените, които я правят, за да се издържат. [6] Каравелов хвали либералната политическа система на Съединените щати , образователната им система и статута на американските жени. [10]

Наследство

След смъртта му, пълните му съчинения са публикувани в осем тома от съпругата му. [6] По-малкият му брат Петко е видна фигура в политическия живот на България в края на XIX век. Българският политик Димитър Благоев го описва като „прогресивен либерал, чиито възгледи не стигат по-далеч от политическия радикализъм“. [18] Каравелов е класиран като водещ прозаик през 1860-те и 1870-те години. Американският литературен критик Чарлз Артър Мозер критикува писането и стила му. [9] Превод на произведението му „ *Съдбата ли е виновна?“* на български език е издаден през 1946 г. [15] Възпоменателна плоча в негова чест е поставена в българското посолство в Белград през ноември 2024 г. [19]

Референции

1. *Bourchier, James David (1911). „България/Език“ . В Chisholm, Hugh (ред.). Encyclopædia Britannica . Том 04 (11-то издание). Cambridge University Press. стр. 784–786 , виж последния параграф. Сред писателите на литературния ренесанс са.....Любен Каравелов (1837–1879), журналист и романист*

2. *Блек, Сирил Е. (1943). Установяването на конституционно управление в България . Принстън, Ню Джърси: Princeton University Press. стр. 39-43 . Посетен на 18 юни 2021 г. – чрез Интернет архив .*
3. *Реймънд Детрез (2010).„А до Я“ на България. Scarecrow Press. стр. 239–240.ISBN 9780810872028.*
4. *Ричард Дж. Крамптън (2007).България. Oxford University Press. стр. 87–89.ISBN 9780198205142.*
5. *Денис Анатолевич Сдвижков; Николаус Кацер; Сандра Далке, ред. (2024).Революционни биографии през 19-ти и 20-ти век: имперски – интернационален – деколониален. V&R unipress. стр. 213–215.ISBN 9783737012485.*
6. *Лутфи; Франсиска де Хаан; Красимира Даскалова, изд. (2006).Биографичен речник на женските движения и феминизми: Централна, Източна и Югоизточна Европа, 19-ти и 20-ти век. Central European University Press. с. 226–229.ISBN 9789637326394.*
7. *Джанет Сампимон (2006).Да станеш българин: Артикулацията на българската идентичност през деветнадесети век в нейния международен контекст: Интелектуална история. Пегас. стр. 204–205.ISBN 9061433118.*
8. *Румен Даскалов; Чавдар Маринов, ред. (2013). Заплетени истории на Балканите - том първи: Национални идеологии и езикови политики . Brill. стр. 158. ISBN 9789004250765.*
9. *2019).История на българската литература 865–1944. Walter de Gruyter GmbH & Co KG. с. 69–75.ISBN 9783110810608.*
10. *Мари-Жанин Калик (2019).Големият котел: История на Югоизточна Европа. Harvard University Press. стр. 301–302.*
11. *Елеонора Наксиду; Юра Константинова, ред. (2024).Християнски мрежи в Османската империя. Транснационална история. Central European University Press. стр. 206,216–217.ISBN 9789633867754.*
12. *Ричард Фрухт, ред. (2011). Източна Европа: Въведение в хората, земите и културата . Bloomsbury Academic. стр. 824. ISBN 978-1-57607-801-3.*
13. *Александър Везенков; Румен Даскалов; Чавдар Маринов, ред. (2013).Заплетени истории на Балканите - том трети: Споделено минало, оспорвани наследства. Brill. стр. 165–166.ISBN 9789004290365.*
14. *Balázs Trencsényi; Мачей Яновски; Моника Баар; Мария Фалина; Михал Копечек (2016). История на модерната политическа мисъл в Източна Централна Европа: Том 1 . Oxford University Press. стр. 286. ISBN 9780198737148.*
15. *Джон Нойбауер; Марсел Корнис-Поуп, ред. (2004).История на литературните култури на Източна и Централна Европа: Преходи и разриви през 19-ти и 20-ти век · Том 1.John Benjamins Publishing. стр. 261, 456.ISBN 9027234523.*
16. *Хадриен Рамбах; Стефан Крмничек, ред. (2023). Академични среди и търговия: Нумизматичният свят през дългия деветнадесети век, том 1. Тейлър и Франсис. стр. 91.*
17. *Преобразуване на културите: религия, идеология и трансформации на модерността. Brill. 2007. стр. 135–136.ISBN 9789004158221.*

18. *Румен Даскалов. Създаването на нация на Балканите: историография на Българското възраждане . Central European University Press. стр. 179. ISBN 9789639241831.*
19. *„Паметна плоча на Любен Каравелов е открита в Белград“ . Българска информационна агенция . 8 ноември 2024 г.*

Литература

- *Бакалов, Георги; Милен Куманов (2003). "Каравелов, Любен Стойчев (ок. 1834-21.I.1879)". Електронно издание "История на България" (на български). София: Труд, Сирма. ISBN 954528613X.*